

англійські еквіваленти – *to ask for a lady's hand/to win somebody's hand*, що можна пояснити близькістю за значенням дієслів *to ask for* (просити) та *to win* (завоювати), які у наведених ФО вживаються в однаковому значенні.

Слід також зазначити, що у англійській мові спостерігаємо наявність синонімів, що є лексично нееквівалентними фразеологізмами та відображають національне світобачення. Наприклад, *to make a cuckold of smb* є синонімом до наведеного вище фразеологізму *to graft horns on one*.

Отже, проведений аналіз ФО тематичної групи «Шлюб» в англійській та українській мовах дозволив виокремити 16 (3%) повних та 27 (5%) часткових фразеологічних еквівалентів.

Підсумовуючи зазначимо, що незначна кількість ідентичних фразеологічних відповідників пояснюється розбіжностями у шлюбних національно-специфічних звичаях і традиціях, які відображені у фразеологічній картині світу англійців та українців, а також різноструктурністю двох мов. Тоді як еквівалентність ФО у досліджуваній мікросистемі пов'язана з тим, що англійська та українська мови належать до європейського мовного простору і мають як спільну культурну спадщину, так й спільні моменти історичного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале фразеологических единиц, семантически ориентированных на человека в английском и русском языках) / Е. Ф. Арсентьева. – Казань : Издательство Казанского университета, 1989. – 126 с.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія : на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою / Р. П. Зорівчак. – Львів : Вища школа, видавництво при Львівському університеті, 1983. – 172 с.

Сидоряк К.Ю.

викладач,

*Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича*

ДОЦІЛЬНІСТЬ АДАПТАЦІЇ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ З МЕТОЮ ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ ЧИТАННЯ ТА РОЗУМІННЯ (НА МАТЕРІАЛІ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ З ФІЗИКИ)

Знання іноземних мов, вільне володіння фаховою мовою та читання фахової літератури є складовими частинами якісної підготовки сучасного фахівця.

Читання – один з найважливіших видів мовної діяльності, тісно пов'язаний як з вимовою, так і з розумінням мови. «Читання – це інтерактивний процес, за якого читач реагує на сигнали тексту за допомогою

власних очікувань, установок, попереднього досвіду та знань» [5, с. 85]. Читання складається з двох складових: читання та розуміння [4, с. 92]. Читання – це компетенція, що забезпечує швидке візуальне переміщення по тексті, в той час як розуміння – компетенція, суть якої полягає у охопленні та інтерпретації ідей. Концепт «читання як розуміння» підкреслює суб'єктивність читача, його світосприйняття, почуття, знання та індивідуальність [2, с. 84]. Проблема навчання читанню іншомовної літератури за фахом розглядалася у різних аспектах такими вченими як Н. І. Гальскова, З. І. Кличнікова, М. В. Ляховицький, Л. А. Онуфрієва, Г. А. Чередніченко, І. Л. Онуфрієва та ін.

У вітчизняній та зарубіжній лінгводидактиці є низка напрацювань щодо формування різних читацьких стратегій, опанування яких значно покращить, на думку дослідників, якість опрацювання прочитаного тексту. Стратегії читання мають інструментальний характер та спрямовані на свідому самостійну роботу з текстом. Розглянемо основні складові, що полегшують процес сприйняття фахових текстів. Це насамперед ключові слова, які допомагають розкрити основну інформацію; контекст (важливим є лексичне оточення слова: препозиція та постпозиція) та ілюстрації.

Розрізняють різні стратегії читання, до прикладу стратегії читання за Bühlmann та Fearnс розподіляють в три групи:

1. Інтерпретація змісту на лексичному рівні, на основі графіків, ілюстрацій, інтернаціоналізмів, правил словотвору.

2. Інтерпретація змісту на синтаксичному рівні (за допомогою контексту, конекторів, різних типів складнопідрядних речень, різних ключових слів).

3. Інтерпретація змісту на текстуальному рівні залежить від очікувань читача від прочитаного. Тут важливими є підказки перед змістом тексту, які представлені у вигляді ілюстрацій, заголовків, таблиць та рисунків, чітке формулювання мети, завдань, активізація попередніх знань та досвіду [3, с. 57-58].

Фахові тексти мають описовий та аналітичний характер, слугують для передачі інформації, допомагають глибше освоїти спеціальність, мають на меті засвоєння фахової лексики та термінів, тому труднощі сприйняття відображаються на різних рівнях мовної структури.

Труднощі на лексичному рівні. Важливим моментом у опрацюванні фахових текстів є те, що студенти 1-го та 2-го курсів природничих факультетів мають вже певні накопичені та систематизовані знання, вміння та навички, попередній досвід із свого фаху на рідній мові, тому можуть їх успішно застосовувати при перекладі термінів, фахової лексики. Фахові терміни є складовою частиною фахових текстів. Особливою ознакою німецької мови є утворення складних слів (*Primärenergieverbrauch, Windkraftanlagen*), що створює додаткові труднощі в розумінні.

Труднощі на синтаксичному рівні. Процес сприйняття прочитаного ускладнюють довгі вставні речення, складнопідрядні речення, поширені означення (*induzierte Spannung, verstärkte Nutzung*), складні дієслівно – іменні

словосполучення (*im Aufwind sein, Anlass geben für, in Gang setzen*). Це призводить до перенасичення інформацією в реченні, некоректного перекладу.

Труднощі на текстуальному рівні. Текст доступний для розуміння тоді, коли речення в тексті пов'язані логічно – змістовними зв'язками. В тому випадку, коли когерентність втрачається, текст стає незрозумілим. Тут важливими є мовні засоби, які породжують цей логічно – змістовний взаємозв'язок (сполучники, повторна інтерпретація слова, займенники, означені та неозначені артиклі).

Таблиця № 1

**Приклади труднощів читання та розуміння фахових текстів
у галузі фізики:**

Складні слова:	
- терміни	Medium, Rotation, Kaplan turbine, Gleichstrom
- використання прикметників із суфіксами: -bar, -los, -arm; префіксами: nicht, stark	umfangsreich, erneuerbar, abbaubar, nicht reflektierend
- дієслова з префіксам:	ausnutzen, entgegensetzen, durchströmen, zurückgeben
- субстантивовані інфінітиви	Das Umsteuern
- скорочення	MW, UPV(Umweltverträglichkeitsprüfung), EEG (Erneuerbare-Energie-Gesetz)
Складні речення	
- складнопідрядні речення умови, мети, наслідку, відносні	Demzufolge ist „die Energienutzung nur nachhaltig“, wenn sie eine ausreichende und dauerhafte Verfügbarkeit von geeigneten Energieressourcen sicherstellt. Die Sonne ist ein gigantischer Fusionsreaktor, der seit Jahrmilliarden die Erde mit Energie versorgt.
- скорочені складнопідрядні речення	Geht man von einem stetig wachsenden globalen Energieverbrauch von etwa 2%, so....
- безособові звороти	Schließlich kann man die Erdwärme anzapfen.
- Поширені означення	Die noch vorhandenen Reserven; Die vom Rotor überstrichene Fläche;
- Поширені іменні фрази	Vom Übergang von einem festen in den gasförmigen Zustand
- Пасивні форми дієслова	Hier werden mehrere Halbleitermaterialien kombiniert.

Перед тим як розпочинати роботу над фаховим текстом, необхідно проаналізувати його рівень складності, провести дидактичний аналіз у формі

анкети-характеристики на доцільність використання даного тексту на занятті з іноземної мови. В результаті аналізу можна прийняти рішення щодо адаптації/спрощення фахового тексту чи пропозиції стратегій читання.

Приклад дидактичного аналізу:

1. Визначення дидактичного наміру: до якого типу належить фаховий текст?

- Передача знань (інформативний); – спонукання до дій (інструкція до експерименту); – спонукання до дискусії (історичний оригінальний текст);
- сприяння розумінню і пізнанню (роз'яснювальний).

2. Визначення дидактичного призначення: для чого слугує текст?

- Для мотивації чи введення; – для засвоєння матеріалу; – для повторення: поглиблення, закріплення; – для передачі знань; – для доповнення.

3. Як повинен текст опрацьовуватися?

- Рецептивне сприйняття (лише читання); – репродуктивне (читання та переказ);
- продуктивне (читання, переклад, подальше опрацювання).

Вище розглянуті питання обумовлюють стиль читання: загальне читання (сприйняття всієї інформації); поверхнєве читання (сприйняття змістовно суттєвого); селективне (пошук та сприйняття чітко окресленої інформації); орієнтоване (має оглядовий характер).

4. Доцільність та доступність: Чи є необхідність текст адаптувати? Яким чином?

Перед тим як запропонувати текст студентам треба перевірити його на доцільність, враховуючи мету заняття, а також рівень підготовки студентів за такими критеріями: рівень фахової та мовної підготовки, соціалізацію студентів, когнітивну компетенцію. А також доступність тексту – аналіз ознак, що ускладнюють текст: невідомі слова, складні синтаксичні конструкції, довгі складнопідрядні речення чи речення, перенасичені інформацією, відсутність когерентності, невідповідність рівню мовної підготовки та досвіду студента.

Якщо необхідно донести та роз'яснити фахову проблему чи питання, що розглядається, тоді для кращого та ефективнішого опрацювання фахового тексту застосовуються стратегії читання та різні типи завдань. Але іноді текст буває настільки важкодоступним, що викладач змушений адаптувати його до рівня сформованих знань, вмінь та навичок студента. Питання щодо адаптації може розглядатися лише тоді, коли чітко сформульована дидактична мета, визначені навчальні цілі та завдання, які повинні бути вирішені на занятті.

У випадку адаптації фахового тексту потрібно враховувати наступні вимоги. Фахові тексти повинні зацікавлювати, сприймати читача як співрозмовника, робити відповідний виклик, справляти позитивне враження. Вони не повинні відлякувати, заплутувати розміром та зайвими деталями, відштовхувати неправдивим змістом.

Чинники, що сприяють спрощенню текстів: – безпосереднє звернення до читача, з формулюванням питань до нього; – попереднє оголошення про розгляд даного питання без детального занурення в деталі (анонсування);

- включення пояснень з «d.h» «z.B»; – прості короткі речення; – вирази з повсякденної мови; – зрозуміле пояснення термінів (уникати перекручувань, доповнень зайвою інформацією); – повторення у наступних реченнях складних слів, думок та висловлювань; – застосування прикладів із життєвого досвіду читача; – поширені пояснення, доповнені деталями, зображеннями; наочне аргументування через прив'язку до відомих предметів, процесів; – риторичні питання, що спонукають до роздумів; – чітке структурування тексту з поверненням до вихідного питання.

Всі прийоми та засоби по спрощенню фахового тексту лише допомагають оптимізувати процес читання та розуміння. Опрацювання складних текстів навпаки є стимулом долати труднощі, вирішувати завдання підвищеної складності, досягати поставлених цілей. Все ж таки не можна відкидати позитивного впливу відповідних читацьких стратегій та вправ на розвиток навичок читання в процесі опрацювання складних фахових текстів. Завданням та метою викладача є сформулювати у студента високу читацьку компетенцію під час самостійного опрацювання неадаптованих/оригінальних текстів. Викладач повинен враховувати, що спрощення текстів пов'язане із дефензивною стратегією і є швидше винятком ніж гострою необхідністю.

Список використаних джерел:

1. Боштан А.В. Нетрадиційні джерела енергії. Збірник текстів із завданнями для домашнього читання з німецької мови. – Чернівці: Рута, 2008. – 42 с.
2. Ehlers S. Lesen als Verstehen: zum Verstehen fremdsprachlicher literarischer Texte und zu ihrer Didaktik. – Berlin: Langenscheidt, 1992. – 112 s.
3. Janíková V. Didaktik des Deutschen als Fremdsprache: Anmerkungen zu aktuellen Themen mit Aufgaben zum reflektierten Selbststudium. – Brno: Masarykova Univerzita v Brně, 2005. – 86 s.
4. Podrápská K. Kapitoly z lingvodidaktiky německého jazyka. – Liberec, Technická Univerzita v Liberci, 2008. – 135 s.
5. Westhoff G. Fertigkeit Lesen. – Berlin: Langenscheidt, 1997. – 176 s.